

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen en opmerkingen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming van het oorlogsgedenkteken ontworpen door Victor De Haen in Sint-Truiden

Provincie: Limburg

Gemeente: Sint-Truiden, 1ste afdeling, sectie H

Objectnummer: 4.01/71053/327.1

-

Dossiernummer: 4.001/71053/106.1

Omschrijving:

oorlogsgedenkteken ontworpen door Victor De Haen, Stapelstraat zonder nummer

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 10/01/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2024-01-10 17:10:04 +01:00
Reden: lk keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE

1. Adviezen en opmerkingen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 28 juni 2023.

Het Instituut voor Natuur- en bosonderzoek (INBO) formuleerde op 28 juni 2023 een opmerking/vraag omtrent de monumentale opgaande linde. De boom heeft erfgoedwaarde, maar het INBO merkt op dat er geen specifieke beheersmaatregelen voor de boom geformuleerd worden. Indien die niet generiek zijn voor houtige erfgoedobjecten vraagt het instituut deze misschien toe te voegen.

Antwoord: Er worden beheersmaatregelen voor de monumentale linde toegevoegd aan het ministerieel besluit door een aanpassing van de beheersdoelstellingen vervat in artikel 3 en het toevoegen van bijkomende toelatingsplichten in artikel 5. De boom is expliciet als erfgoedelement opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit. Hierdoor gelden voor deze boom het actief en het passiefbehoudsbeginsel.

Conclusie: Het advies heeft invloed op het ministerieel besluit. Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast:

In Art.3. wordt toegevoegd:

4° de beheersdoelstelling voor het omgevend plantsoen met zilverlinde is er op gericht om de boom zo oud mogelijk te laten worden en tegelijk het beeldbepalend karakter ervan te bewaren.

In Art. 4 wordt toegevoegd:

5° adequaat standplaatsbeheer van de zilverlinde.

6° de boom na het afsterven te vervangen te worden door een nieuwe zilverlinde (*Tilia tomentosa*), omwille van het beeldbepalende karakter van de boom. Daarbij dient erover gewaakt te worden dat de nieuwe aanplant op lange termijn geen schade aan het oorlogsgedenkteken berokkent.

In Art. 5 wordt toegevoegd:

6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken zoals het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;

7° met betrekking tot de beeldbepalende zilverlinde: het vellen, beschadigen of wijzigen van de groeiplaats en groeivorm van deze boom;

8° wijzigingen aan de standplaats van de boom.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 28 juni 2023.

De Vlaamse Waterweg gaf op 28 juni 2023 aan niet betrokken te zijn in dit dossier. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 28 juni 2023.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Sint-Truiden

Het advies werd gevraagd op 27 juni 2023.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht geen advies uit over deze bescherming. In uitvoering van artikel 6.1.3. van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies gunstig.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 28 juni 2023.

De VCOE bracht op 31 augustus 2023 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

1. De commissie bevestigt de ontvangst van de beschermingsaanvraag op 28 juni 2023.
2. De commissie verwijst in haar advies naar haar eerdere negatief advies gemaakt bij de opheffing van de bescherming uit 2017. De commissie vond toen dat *'De huidige tekenwaarde en de toekomstige signaalwaarde was de belangrijkste reden om het monument te beschermen en de actuele plaats is een inherent en onmisbaar element in het beleven van deze waarden. Het letterlijk aan de kant zetten miskent het belang van deze monumenten. Als het monument op één of andere wijze vervelend in de weg staat dan speelt het zijn maatschappelijke rol ten volle. Dergelijk weerspanning erfgoed moet worden gekoesterd omdat het tekens zijn die ons dwingen om te herinneren.'*

Dat alsnog geopteerd werd om de bestaande inplanting van het oorlogsgedenkteken te behouden vindt de commissie een goede zaak. Het is de commissie echter niet duidelijk waarom nu pas, zeven jaar na de definitieve opheffing van de bescherming, een herbescherming voorligt. Gezien het gedenkteken nog steeds beantwoordt aan de erfgoedwaarden waarvoor het destijds werd beschermd gaat de commissie niettemin akkoord met de nieuwe bescherming. Positief is ook dat het oorlogsgedenkteken in de tussentijd hersteld en gereinigd werd conform de opgelegde voorschriften.

Antwoord: De stad Sint-Truiden gaf geen verklaring waarom de plannen voor de stadsvernieuwing niet werden uitgevoerd. Van zodra duidelijk werd dat het monument niet meer zou worden verplaatst werd het terug op de beschermingskalender van het agentschap Onroerend Erfgoed geplaatst.

3. De commissie stelt vast dat de bescherming de initiële afbakening herneemt, inclusief de linde en het verheven plantsoen.

4. De commissie merkt op dat het inhoudelijk dossier stelt dat de evaluatie van de erfgoedwaarden identiek blijft aan die van 2014. De commissie erkent dit, maar merkt op dat het nieuwe beschermingsbesluit deze erfgoedwaarden enigszins anders motiveert. (...) De commissie vraagt daarnaast om de (mogelijke) oorsprong van de zilverlinde bij het gedenkteken verder te verduidelijken en dit erfgoedelement expliciet te waarderen onder de historische erfgoedwaarde

Antwoord: Het beschermingsbesluit formuleert de erfgoedwaarden inderdaad enigszins anders. De historische en artistieke waarden worden in het nieuwe ministerieel besluit duidelijker en omstandiger gemotiveerd zoals het sinds de invoering van het Onroerenderfgoeddecreet gebruikelijk is. (Het oorspronkelijke beschermingsbesluit van 2014 werd genomen op basis van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.)

In het voorliggende ministerieel besluit wordt nu ook de beschrijving van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen. Het inhoudelijk dossier geeft op basis van de beschikbare informatie aan hoe het plein, het monument en de beplanting tot stand kwamen en evolueerden. Van de zilverlinde op het plein kon op basis van het gevoerde onderzoek niet vastgesteld worden dat die als vredes- of vrijheidsboom werd aangeplant. Omdat hier blijkbaar onduidelijkheid over bestaat zal in 1.2 Historisch Overzicht van het inhoudelijk dossier verduidelijkt worden dat er geen zekerheid is omtrent de oorspronkelijke bestemming van de boom/bomen en de datum van hun aanplanting. Een voetnoot wordt toegevoegd: "Er zijn geen aanwijzingen gevonden of één van deze bomen als vredes- of vrijheidsboom aangeplant werd en evenmin in welk jaar dat zou geweest zijn." Het is wel een feit dat de linde sinds geruime tijd deel uitmaakt van de context van het gedenkteken en dat de boom er dus historisch mee verbonden is, wat de opname als erfgoedelement rechtvaardigt.

5. De commissie verwijst naar de beheersdoelstellingen voor het monument in Artikel 3 van het ministerieel besluit. Beheersdoelstelling 1° zet algemeen in op 'het bewaren en in stand houden'. De commissie vindt dit te summier om een optimaal behoud van de verschillende onderdelen van het monument te verzekeren. De commissie vraagt artikel 3 daarom aan te vullen met specifieke en meer dwingend geformuleerde beheersdoelstellingen op maat van dit oorlogsgedenkteken. Daarbij moet ook aandacht gaan naar gepaste maatregelen inzake de instandhouding van de beeldbepalende zilverlinde.

Antwoord: Beheersdoelstellingen hebben als doel de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden die aanleiding gegeven hebben tot de bescherming. Het gaat hierbij niet om het opsommen van alle maatregelen die het toekomstig beheer van het oorlogsgedenkteken en zijn omgeving regelen. Beheersdoelstellingen gelden ook niet als direct werkende norm. Vanaf de voorlopige bescherming van het oorlogsgedenkteken zijn het actief- en het passiefbehoudsbeginsel van kracht. Samen met de voorschriften voor instandhouding en onderhoud en de toelatingsplichten in het ministerieel besluit regelen deze principes het beheer van het oorlogsgedenkteken in voldoende mate. De beheersdoelstellingen uitbreiden is dus niet aan de orde.

Voor de zilverlinde worden aanvullingen aan het ministerieel besluit voorgesteld op basis van het advies van het INBO.

6. De commissie merkt op dat Artikel 5 van het ministerieel besluit toelatingsplichten voor het monument bevat. De commissie meent dat een aantal van de specifieke toelatingsplichten uit art. 6.2.4. van het Onroerenderfgoedbesluit die niet vermeld zijn in dit beschermingsbesluit, evengoed van toepassing zijn op het monument (m.n. art. 6.2.4, 1°, 4°c, 4°e, 5°b). Artikel 5 van het beschermingsbesluit dient in die zin aangevuld te worden. Gelet op de erfgoedwaarde van de zilverlinde vraagt de commissie bovendien een aangepaste toelatingsplicht in te schrijven met betrekking tot het vellen, beschadigen of wijzigen van de groeiplaats en groeivorm van deze boom.

Antwoord: De suggestie art. 6.2.4, 1° betreft het "plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;

In het voorliggend ministerieel besluit stond in Art. 5.1° "het plaatsen of bouwen van straatmeubilair, nutsvoorzieningen, verlichting of andere installaties binnen de aflijning van het oorlogsmonument; Met uitzondering van het werkwoord slopen is deze toelatingsplicht voldoende dekkend. Om tegemoet te komen aan de vraag van de commissie zal ook het werkwoord "slopen" worden toegevoegd.

De commissie vraagt eveneens art. 6.2.4, 4°c, 4°e, aan de toelatingsplichten toe te voegen. Daarin staat: 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies: c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;

In het voorliggend ministerieel besluit stond "het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen. Bovendien stond ook reeds aangegeven dat een toelating nodig is voor het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;

Art. 6.2.4. e) behandelt het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen; dat werd in voorliggend ministerieel besluit gevat in Art. 5. °2: het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van onderdelen en constructieve elementen;

Om tegemoet te komen aan de vraag van de commissie zal ook het werkwoord "aanbrengen" worden toegevoegd aan het artikel.

De Commissie wenst ook het besluit vervolledigd te zien met Art. 6.2.5 b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering; Ook dit is gevat in Art. 5.2° het "aanbrengen," verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van onderdelen en constructieve elementen;

Tot slot wenst de Commissie een toevoeging met betrekking tot de zilverlinde.

Conclusie:

- In hoofdstuk 1.2 Historisch Overzicht wordt verduidelijkt dat er geen zekerheid is omtrent de bestemming van de boom/bomen en de datum van aanplanting. Een voetnoot wordt toegevoegd: "Er zijn geen aanwijzingen gevonden of één van deze bomen als vredes- of vrijheidsboom aangeplant werd en evenmin in welk jaar dat zou geweest zijn."
- In Art. 5.1° wordt het woord "slopen" toegevoegd.
- In Art. 5. °2 wordt het woord "aanbrengen" toegevoegd
- Voor de opmerkingen die de commissie maakte omtrent de zilverlinde wordt verwezen naar het antwoord op de vraag van het INBO.

1.4. Opmerkingen van de zakelijkrechthouder(s)

De opmerkingen werden gevraagd 27 juni 2023.

De zakelijkrechthouder gaf geen opmerkingen over deze bescherming.

1.5. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen en de opmerkingen van de VCOE hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

In het ministerieel besluit

In Art.3. wordt toegevoegd:

4° de beheersdoelstelling voor het omgevend plantsoen met zilverlinde is er op gericht om de boom zo oud mogelijk te laten worden en tegelijk het beeldbepalend karakter ervan te bewaren.

In Art. 4 wordt toegevoegd:

5° adequaat standplaatsbeheer van de zilverlinde.

6° de boom na het afsterven te vervangen te worden door een nieuwe zilverlinde (*Tilia tomentosa*), omwille van het beeldbepalende karakter van de boom. Daarbij dient erover gewaakt te worden dat de nieuwe aanplant op lange termijn geen schade aan het oorlogsgedenkteken berokkent.

In Art. 5 wordt toegevoegd:

1° wordt het woord "slopen"

2° wordt het woord "aanbrengen"

6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken zoals het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;

7° met betrekking tot de beeldbepalende zilverlinde: het vellen, beschadigen of wijzigen van de groeiplaats en groeivorm van deze boom;

8° wijzigingen aan de standplaats van de boom.

In het inhoudelijk dossier

In hoofdstuk 1.2 Historisch Overzicht wordt verduidelijkt dat er geen zekerheid is omtrent de bestemming van de boom/bomen en de datum van aanplanting. Een voetnoot wordt toegevoegd: "Er geen aanwijzingen gevonden of één van deze bomen als vredes- of vrijheidsboom aangeplant werd en evenmin in welk jaar dat zou geweest zijn."